

Демянчук Анна Сергіївна, студент 6 курсу
факультету № 2 НАВС

ПРИЧИНИ ТА ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Злочини, які вчиняються у місцях у позбавлення волі вважаються серйозною небезпекою для держави, оскільки вони негативно впливають на цілі виконання покарань та дестабілізують стан правопорядку в установах виконання покарань.

Важливе місце в заходах протидії злочинності в системі державних інститутів займають саме органи та установи виконання покарань. Однією із основних задач яких є попередження злочинності серед осіб, що відбувають покарання, зменшення впливу кримінальних субкультурних традицій на широкі верстви засуджених, профілактика рецидиву та протидія рецидивній злочинності тощо [1].

Над цією темою працювала велика кількість вчених, зокрема таких як С.Ю. Лукашевич, В.Т. Білоус, В.М. Дрьомін,

О.М. Бандурка, О.Г. Колб, В.В. Василевич, В.В. Голін та багато інших.

В кримінологічній літературі відсутнє єдине поняття для "злочинності в місцях позбавлення волі", яке у повному обсязі б відображало його специфічні кримінологічні ознаки. Взагалі термін "злочинність" розуміється як найнебезпечніший прояв поведінки, що відхиляється. Щодо злочинності у місцях позбавлення волі, то вона є частиною явища злочинності і являє собою складну та серйозну проблему не тільки для виправних установ, але і для всього суспільства в цілому [2].

Взагалі про злочинність осіб, що перебувають у місцях позбавлення волі відомо не багато, ця інформація не підлягає розголошенню, тому кількість в'язнів та число злочинів вчинених ними точно встановити неможливо. В науково-дослідницьких роботах увага більше приділялася вдосконаленню кримінально - виконавчого законодавства, форм та методів виховного впливу на засуджених. В результаті чого поняття злочинності у місцях позбавлення волі практично не вивчалось.

Злочинність у місцях позбавлення волі іноді називається «карною» злочинністю, тобто такою, яка має місце під час відбування покарання, іноді «пенітенціарною» злочинністю, до якої відносять сукупність злочинів, що вчиняються в пенітенціарних установах — місцях позбавлення волі [3].

В.В. Пивоваров у своїй роботі зазначав, що усі злочини скоєні в установах виконання покарань можна розподілити на три групи. До першої групи він відніс втечу з місць позбавлення волі або з-під варти і злісну непокору вимогам адміністрації виправних установ, які загалом складають більше половини всіх вчинених у місцях позбавлення волі злочинів. Другу групу, на його думку, становлять злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних або інших заборонених речовин, предметів, зброї. Третя група є найменшою за кількісними показниками, але є небезпечнішою за видами, яку становлять насильницькі злочини, а саме умисні вбивства, замах на вбивство, умисні тяжкі тілесні ушкодження, хуліганство, погроза або насильство

[4].

Щодо причин злочинності в місцях позбавлення волі, то вони є дуже специфічними і загалом пояснюються особливістю формальних і неформальних стосунків між засудженими, з одного боку та адміністрацією установ виконання покарань з іншого. Одними з них є причини, що знаходяться за межами місць позбавлення волі, а саме в суспільстві, а друга криється в самій системі виконання покарання у вигляді позбавлення волі. Криміногенні явища і процеси, що детермінують злочинність засуджених в місцях позбавлення волі, пов'язані з низкою факторів, які можна розподілити на такі види як соціально-економічні, соціально-правові, соціально-психологічні, організаційно-управлінські та технічні фактори. Є низка й інших факторів, які породжують злочинність в місцях позбавлення волі. Взаємозв'язок і взаємодія всіх цих факторів породжують комплекси причин та умов злочинності засуджених. Потрапивши до кримінальної групи і сприйнявши її субкультуру, особа звільняється від соціальних заборон, а нерідко порушення цих заборон не тільки схвалюється, а й стає однією із норм кримінальної субкультури, що, в свою чергу, впливає на рецидивну злочинність у місцях позбавлення волі.

Злочинність у місцях позбавлення волі хоча і являється специфічною, проте є частиною всієї злочинності. Тому її протидія повинна здійснюватися на двох рівнях: загальносоціальному та спеціально-кримінологічному. Загальносоціальне застосування являє собою комплекс перспективних соціально-економічних, організаційно-управлінських, ідеологічних, культурно - виховних та інших заходів, спрямованих на вирішення й згладжування соціальних проблем і негараздів у країні і у конкретних місцях позбавлення волі. Напрямок спеціально-кримінологічного запобігання спрямований саме на протидію злочинності характер [4].

Важливий засіб попередження злочинів у місцях позбавлення волі - добре продумана, ретельно організована дисциплінарна практика, що виражається в повноті та своєчасності реагування на порушення режиму та інші проступки ув'язнених, в індивідуалізації і профілактичному ефекті застосовуваних до них заходів впливу за протиправні дії, які, якщо залишати їх безкарними, можуть перерости в

насильницькі та інші злочини. Велика роль у попередженні злочинності серед осіб, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі належить забезпеченню безпеки засуджених. Як свідчить практика, саме через відсутність гарантій безпеки засуджені роблять протиправні діяння шляхом заподіяння собі або іншим особам тілесних ушкоджень, вбивств і, крім того, вдаються до втеч.

Таким чином, викладеного можна зробити висновок, що вчинення злочинів у місцях позбавлення волі багато в чому визначається криміногенністю самого середовища засуджених до позбавлення волі. Також впливає несприятлива соціально-економічна і морально-психологічна обстановка в країні, економічна нестабільність, проблеми у політиці, ідеологічних питаннях тощо. Протидія злочинності у місцях позбавлення волі повинна здійснюватися на двох рівнях: загальносоціальному та спеціально-кримінологічному.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербенський І. М. До питання розуміння поняття «злочинність» у кримінологічній теорії: Генеза та сучасний стан І. М. Вербенський // Публічне право: Наук. практ. юрид. журнал. - 2012. - № 2, 3. - С. 103-109.

2. Книженко О.О. Актуальні питання злочинності у виправних колоніях // О.О. Книженко // Вісник Харківського національного університету імені В. . Каразіна. Серія : Право. - 2013. - № 2, 1082, вип. 16.- С. 270-273.

3. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник/ В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська та н. За ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкіна.- Х.: Право, 2014- 513 с.

4. Пивоваров В.В. Професійна злочинність як • прояв злочинного корпоративізму І В.В. Пивоваров // Теорія і практика правознавства. - 2015. - № 2 1(7). - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://tlaw.nlu.edu.ua/jwp-content/uploads/2015/07>.